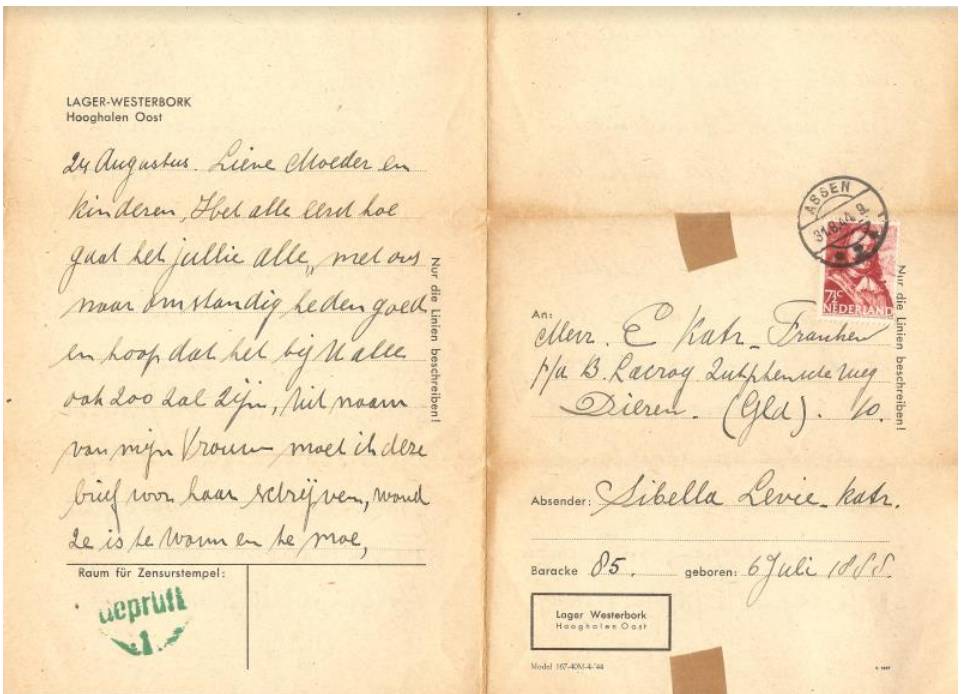

Over stempels, brieven en tarieven – afl. 179

De verschrikkingen van de Holocaust

Samen met Kees Adema schreef Jeffrey Groeneveld een onmisbaar boek over Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Onmisbaar voor iedereen die postgeschiedenis een warm hart toedraagt: *The Paper Trail*.

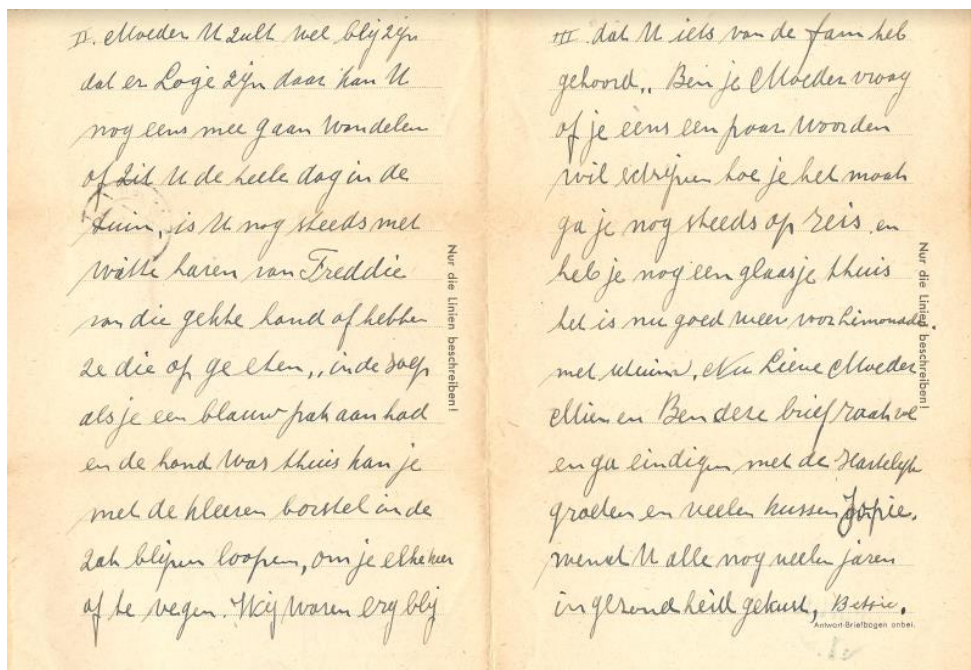
Als we het hebben over sociale filatelie, de combinatie van postgeschiedenis en persoonlijke verhalen, komen we in dit boek veel bijzondere voorbeelden tegen. Zo vinden we op p. 199 het verhaal van Eva Katz-Franken. Zij is de geadresseerde van een brief die op 31 augustus 1944 vanuit kamp Westerbork naar Dieren verstuurd werd.

Het langebalkstempel Assen 2 werd gebruikt in het postkantoor van het kamp.

Het gaat om een formulier dat aan de kampbewoners verstrekt werd en dat voor verzending door de in het kamp aanwezige censuurdienst gecontroleerd werd ('Gepprüft'). Daardoor zijn de mededelingen op dit soort formulieren meestal weinig onthullend. De gezondheid komt ter sprake, er wordt geïnformeerd naar leven en welzijn van vrienden en familie. Maar ondanks de beperkte mogelijkheden was dit soort contact met de buitenwereld voor de ingezetenen van het kamp (en de geadresseerden) van levensbelang.

De afzender is Jopie, de man van Eva's dochter, Sibella Levie Katz. Sibella is 'te warm en te moe' om zelf te schrijven.

In *The Paper Trail* en op het internet is meer informatie over Eva Katz-Franken te vinden. Zij was de moeder van Nathan en Benjamin Katz, die een gerenommeerde kunsthandel in Dieren hadden. Zij deden, misschien gedwongen, zaken met de Duitsers en vermoedelijk zijn zij erin geslaagd hun moeder uit Westerbork te laten vertrekken in ruil voor een of meer schilderijen.

Bekend is dat op 18 oktober 1943 Reichskommissar Seyss-Inquart met enkele hoge SS' ers vergaderde over de familie Katz en dat na een lange discussie werd besloten de hoogbejaarde moeder van Nathan en Benjamin vrij te stellen van het dragen van de Davidsster en haar verder in Dieren te

laten wonen. Vier andere familieleden bleven in Westerbork, maar zouden vrijgesteld worden van verder transport. Die belofte bleek niets waard. De Duitsers hadden al eerder met de gebroeders Katz onderhandeld over het beschikbaar stellen van een kostbaar schilderij in ruil voor de vrijlating van leden van de familie. Dat bijzondere verhaal wordt in de volgende aflevering uitgediept.

Eva Katz-Franken overleed op 9 november 1944, een paar maanden na de ontvangst van deze brief.

Sibella (Betsie) Levie-Katz moest Westerbork verlaten, een paar weken nadat haar echtgenoot Jopie deze brief geschreven had. Zij werd naar het concentratiekamp Bergen-Belsen gedeporteerd.

Toen de geallieerde legers naderden, werden grote aantallen kampbewoners per trein geëvacueerd, opgepropt in veewagens. Twee weken lang reed deze trein door Duitsland, om te eindigen bij Tröbitz in de buurt van Leipzig. Het treinpersoneel ging er vandoor, het Rode Leger bevrijdde de gevangenen in de trein, maar voor 550 van hen kwam die bevrijding te laat: zij waren in de trein gestorven. Onder hen was Sibella Levie-Katz.

Voor de slachtoffers van deze tragische treinreis is een monument opgericht in de Duitse stad Schipkau.

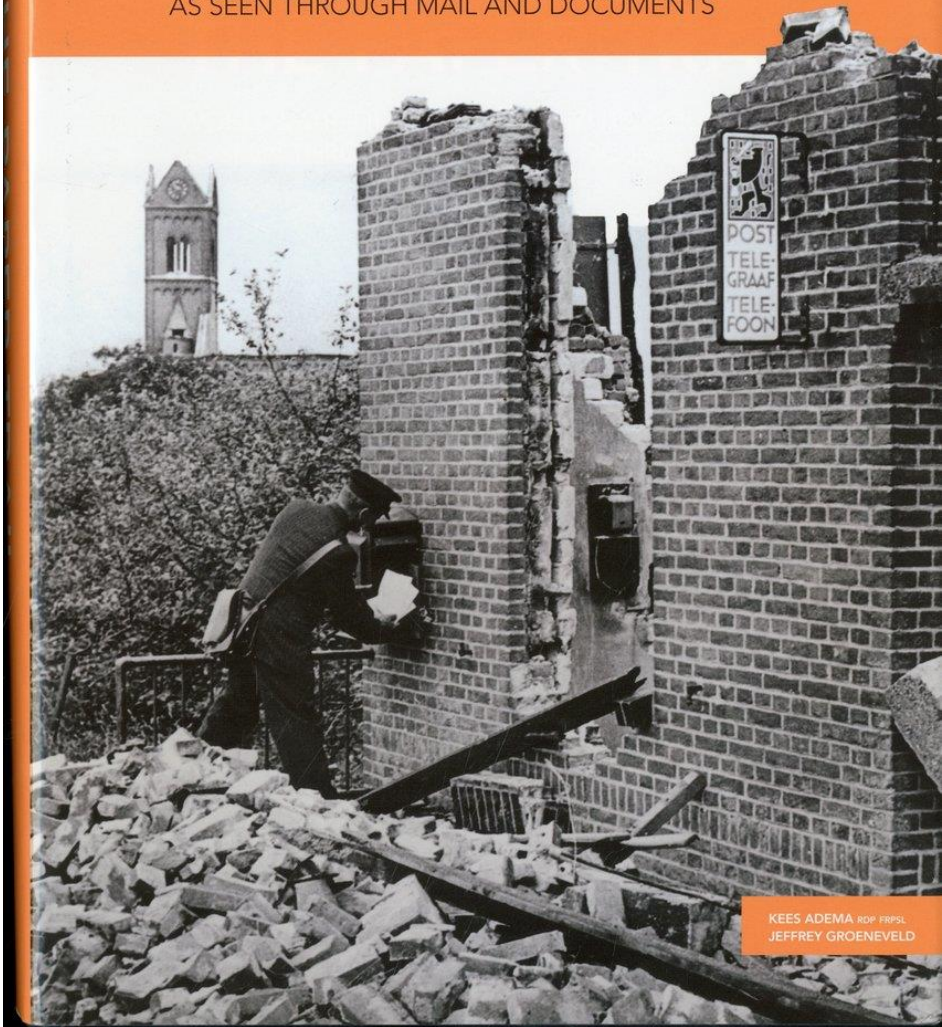

*Het
Schipkau-
monument*

John Dehé

THE PAPER TRAIL

WORLD WAR II IN HOLLAND AND ITS COLONIES
AS SEEN THROUGH MAIL AND DOCUMENTS

KEES ADEMA IJDF FRISL
JEFFREY GROENEVELD

Zie ook: Jeffrey Groeneveld, Postkantoor achter prikkeldraad, Notities Ned. Academie voor Filatelie, nr. 37, p. 3-22, april 2009.